

ITAMAR MAKHPOUD HALEVI

RABBI AND MOZ

ROSH KOLLEL AND BEIT MIDRASH "TEFILLAH LE'MOSHE"
AUTHOR OF TOEFOT REEM AND KDUSHAT ISRAE

איתמר מהפוד הלוי

אב"ד ומו"צ

ראש כולל ובית מדרש "תפילה למושה"
מחה"ס תועפות ראם ב"ה, שו"ת ברית הלוי
ב"ח קדושת ישראל ועוד

בס"ד יום ו' כה כסלו תשפ"א

לכבוד ידידי ומכובדי הדגול כהן שדעתו יפה, מגזע אראלים ותרשישים, חיכו ממתקים וכולו מחמדים הרב הגאון רבי גמליאל ב"ר אלחנן הכהן רבינוביץ שליט"א

לענ"ד אחר שקילת כל הצדדים אף שבתחילה הורתי לשומעי לקחי שבינתיים אין לעשות את החיסון דצריך עדיין להתיישב לענין מעשה ולראות עוד קצת זמן את ההשלכות של חיסונים אלו שברור שהם בנויים על מדע רפואי שבחיסונים אחרים שהם כבר התאמתו ואז יקבע על פי רופאים מה רמת הסיכונים אם יש בכלל ולהכריע, דשאני מכל החיסונים כחצבת והחיסון המשולש דהוכחו רבות בשנים שאין בהם חשש סכנה ואם יש כאלה שניזוקו הם מיעוטא דמיעוטא דבטלי במיעוטייהו כמו כל טיפול רפואי כלקייחת תרופות וכדומה שאם אדם יקרא את הפרוספקט לא יטול מהם לעולם בשביל ההסתייגויות הכתובות שם ובכל זאת כל האינשי כמעט בעולם נוטלים אותם וציון חששות אלו שהם רחוקות ביותר הם רק כדי לכסות את חברות התרופות במקרה שיגרם נזק, הרי שזה בגדר הכרח וחיוב ליטלם כיון שניתנה תורה רשות לרפאות וכל שכן במגיפה או בחשש למגיפה שאם תתפרץ חצבת ימותו רבים וכדהיה בדורות הקודמים שעל כל 1000 ילדים חולים מתו 2 ילדים מלבד הסיבוכים כדלקות ברקמת המוח וכו', וממילא הוא חיוב דערבות, כי אין כלל הציבור כבן ערוכה בידים שלו להחליט לעשות בהם כרצונו לסכנם או להזיקם וכמו שחזינא אנשים שגוזלים את המרחב הציבורי מהכלל בגלל הפקרותם באי חבישת מסיכה ואפילו אם הם רוצים לקחת בעלות על עצמם אין להם שום זכות הילכתית ומוסרית להזיק לציבור במקום השייך לכולם, ורק בבית שלו או המיעוד רק לחסידות שלו ולא לאחרים, ואם ירצה להתאבד ויקפוץ מהגג יעשה אף שיתבע בלא ספק על רציחה דידיה כדכתיב ו"אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש", שאין אדם בעלים על גופו וכדכתב הרדב"ז (הל' סנהדרין יח,ו) וכתב הרמב"ם (הל' רוצח יא,ה) דהרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהן ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד על כך מכין אותו מכת מרדות אבל על חשבון סכנתא דאחרים ובפרט דאיכא ספק מזיק חבירו הן בממונו והן בגופו דהוא ספק איסור תורה וכדכתבו הראשונים באיסור מזיק, עיי' יד רמה (ב"ב כו.) וברבינו יונה (אבות א,א) ועיי' בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' רמא ד"ה אמנם בניזקין) ואכמ"ל.

וגם היכא שלא קרה כלום עצם הפחדת אדם שירא להתדבק ויש אנשים שמתנהלים שם שלא כהנחיות הבריות הוא נידון כמבעית את חבירו ומפחידו שהוא איסור גמור וחייב בדיני שמים ולא שייך כלל לומר מצוה לא ידע דבר רע ולשלוחי מצוה כשהוא על חשבון השני וכדכתב באבני נזר (או"ח סי' תנד) וכ"ש שכאן הוא בידו לשמור על חיי אחרים על ידי קצת חוסר נוחות בתחילה בעטיית מסיכה ה"ה בכלל מה שכתב בקוב"ש (כתובות אות קלו): "אבל היכא שבידו להזהר אינו בכלל פתאים, ואם לא ישמור את עצמו הוא מתחייב בנפשו ולא יהא משומר מן השמים".

אבל החיים ניתנו ביד האדם לנהלם על פי סבירות של סיכון, דהא גם לעבור כביש או לנהוג ברכב יש בו חשש סכנה היכא שלא נזהר ופעמים אף אנשים שנוהרו הם מעורבים בתאונות קטלניות ומ"מ זה מבחינת ניהול סיכונים מול תועלת שבחששא רחוקה שפיר דמי וכהא דקאמרה הגמ' (ב"מ קיב.) ואליו הוא נושא את נפשו, מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שחרו ופרש"י וז"ל: "כל עצמו הוא מוסר נפשו עליו לעלות בכבש גבוה וסיכן בעצמו ליפול ולתלות באילן כשעלה עליו למסוק זיתים ולגדור תמרים ומסר נפשו עליו למיתה שמה יפול מן הכבש או מן האילן", וכן בתרופות איכא קצת חשש היזק כדאיתא בגמ' (פסחים מב:) וברש"י ד"ה (כל דמעלי) ובגמ' (עירובין נד.) מידת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה, ובדרך כלל אלו שנגד החיסונים שבויים בידי דעות שונות ומשונות שאינם לברי דעת והרי ברור שאם כל האוכלוסיה לא תתחסן ימותו רבים מחצבת כמו שגבתה מגיפה זו חיי ילדים רבים רח"ל והסכנה קרובה ולא רחוקה ונדירה היא כהא דכתב בשו"ת רעק"א (קמא סי' ס) בהסבר הר"ש גבי קוץ בחציצה לטבילה וז"ל: "אלא ודאי דאין כוונת הר"ש דאיכא סכנה ממש או ספק סכנה אלא דאיכא כאב וצער טובא ואפשר על צד הריחוק אחת מני אלף דיצמח מזה סכנה, דאף דאין אנו דנין אותו כעת בכלל סכנה או ספק סכנה מ"מ כיון דאיכא צד אפשרות לבא לזה קורא בלשון סכנה".

משא"כ בקורונה שאנו רואים סכנה עכשווית ואף עשרות אלפי בני אדם כאן שאף "שעברו" את המחלה, מ"מ נשאר להם בגופם לטווח רחוק נזקים מוכחים כבעיות בקרום הלב ואיבוד חוש הטעם והריח לפרקים ויש מיעוטא דמיעוטא שהוא לצמיתות רח"ל מחמת הפגיעה באיזור המוח האחראי לחושים אלו וגם רבים המדווחים על ירידה בתפקוד כולל עייפות כרונית וכיו"ב ועדיין רב הנסתר על הגלוי והא חמירתא סכנתא מאיסורא כדאיתא בגמ' (חולין י.) ומבואר שם ברש"י (ד"ה ואין דרכן) דבסכנה לא תלינן בתר רובא דשכיחי ואף דנחשים מיעוטא עיי"ש, ולכן איתא בגמ' (חולין צד.) דלא ימכור אדם לחבירו סנדל של מתה בכלל של חיה שחוטה מפני הסכנה ופרש"י (ד"ה הסכנה) שמה מחמת נשיכת נחש מתה והארס נבלע בעור, אף דהתם יתכן שמתה שלא מחמת ארס וגם נחשים מיעוטא נינהו ואפ"ה אסור.

ומה שכתב המג"א (סי' שטז סקכ"ג) דשממית שקורין שפי"ן איסור גמור להרגה דהא אינה מזקת, דאחת מאלף שהיא מסוכנת במאכל, וגם יכול לכסות המאכלים, הנה כונתו בצירוף שני הטעמים יחד וגם שאני התם שרוצה לעבור על איסור הריגה בשבת על חשש עתידי שאולי תיפול השממית לקדירה ולזה אמרין שלא יעשה איסור בשביל זה דאפילו תיפול זה אחת מאלף והוי כעין ספק ספיקא וגם יתכן שכשימזוג לצלחת מיד יבחין בה [ואגב, לפני כמה שנים מתו שני ילדים במשפחה אחת רח"ל בעיר פתח תקוה ואחר התיחקור או בתוך סיר המרק שבישלו לצהרים שממית מתה, ועיי' בנימוקי אורח חיים (סי' שטז אות א)] וראיה גדולה לזה מהא דהמג"א (סי' של סק"ג) גופיה הביא דברי המ"מ שכאב היולדת הוא דבר טבעי ואין אחת מאלף מתה מחמת לידה ולפיכך החמירו לשנות להביא השמן בשערה עיי"ש, הרי דעכ"פ מחללין השבת בשביל דבר שאינו אפילו אחד מאלף.

לכן אם באמת איכא סכנה קרובה וודאית שימותו כמה אנשים בעקבות שלא יתחסנו וכדחזינא לעת עתה שמתו כאן למעלה מ- 3100 בני אדם רח"ל ישירות ועקיפות כתוצאה מסיבוכי נגיף הקורונה, שזה 1% מכלל הנדבקים ועוד אלפים רבים נכנסו לסכנת חיים [כולל אלו שטופלו באופן פרטי במסירות נפש על ידי אירגונים פנים חרדים] וחלקם ניזוקו לצמיתות או יסבלו ל"ע מבעיות

רפואיות ויתכן אף מסיבוכים שיביאו אותם לקירוב מיתה רח"ל, וגם יש חשש סכנה גדולה שיגיע יותר ותתפשט אצל אוכלוסיה יותר מבוגרת מאשר עד עתה ואז התמותה רח"ל תגדל עשרת מונים כמו שרואים בשאר מקומות בעולם שאחוזי התמותה גדולים מאוד ביחס לארץ ישראל וזה ע"פ דרכי הטבע, אף שאין למדין מאומות העולם, ומ"מ אשור שבט אפי וכו' וכן יש לך לחוש למה שכתב הר"ן בדרשותיו (דרוש הששי) וז"ל: "ולפעמים מתחדשים מקרים בריחוק מקום ובאיים הרחוקים, כדי שיתעוררו ישראל אל התשובה, וייראו ויפחדו פן יגיעם הפורענות, והוא מאמר הנביא (צפניה ג, ו, ז), הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם מבלי עובר, נצדו עריהם מבלי איש מאין יושב אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר. וכשאנם מתיסרים ברעת האחרים, הפורענות הולך הלוך ונסוע וילך הלוך וקרב. ואין ספק כי מי שרואה כל אלו התלאות אשר הם באמת התראות השם יתברך ועודנו מחזיק בדרכו אשר דרך בה, הוא כמי שעובר עבירה וקיבל עליו התראה שהתיר עצמו למיתה מכאן ואילך", והקב"ה מאריך אף וגבי דיליה רח"ל והכל תלוי בתשובה ומעשים טובים דילן,

ופשוט שאם נפסוק כפוסקים דאינו מחוייב להכניס עצמו לספק סכנה בשביל להציל חבריו מודאי סכנה, זה גם היכא שהוא להצלת הכלל וכמ"ש במשך חכמה (שמות ד, יט) שלכן הקב"ה אמר למשה לך שוב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך ומוכח שאם היו חיים המבקשים את נפשו לא היה צריך להכניס את עצמו בסכנה ולילך להוציא בני ישראל ממצרים אע"פ שכל ישראל צריכים אליו ולכן כתב הרמב"ם (הל' רוצח ז, ח) שהגולה לעיר מקלט אפילו כל ישראל צריכים לו כיואב בן צרויה אינו יוצא וכ"כ בספרו אור שמח שם. אבל הא נראה שכיון שכאן הוא בכלל הסכנה רק שהוא לא רוצה להתחסן שפיר אם הוא להצלת הכלל מחוייב בזה וכדמוכח מאסתר דאמר לה אל תדמי בנפשך להמלט מכל היהודים, ועיי' מה שהשיג בכלי חמדה (פנחס ד"ה ואני אומר) ואכמ"ל בכל זה, וגם אם הוא חושש קצת להתחסן מחמת איזה היזק הנה המשנ"ב (סי' שכט סקי"ט) כתב וז"ל: "ומכל מקום אם יש סכנה להמציל אינו מחוייב דחיי קודם לחיי חבריו ואפילו ספק סכנה נמי עדיף ספיקו דידיה מודאי דחבריו אולם צריך לשקול הדברים היטב אם יש בו ספק סכנה ולא לדקדק ביותר כאותה שאמרו המדקדק עצמו בכך בא לידי כך". והכא נמי יש לדקדק היטב.

ומה שבלשון התפארת ישראל (פ"ח דיומא בועז אות ג) גבי החיסונים שהיו אז לאבעבועות רוח כתב וז"ל: "ומזה נ"ל היתר לעשות אינאקולאטיאן של פאקקען אף שאחד מאלף מת ע"י האינאקולאטיאן עכ"פ שאם יתהוו בו הפאקקען הטבעיים הסכנה קרובה יותר, ולכן רשאי להכניס את עצמו בסכנה רחוקה כדי להציל את עצמו מסכנה קרובה. וראיה ברורה לדברי מ"ש הב"י (חו"מ סי' תכו) בשם הירושלמי דחייב אדם להכניס את עצמו בספק סכנה כדי להציל חבריו מודאי סכנה, והרי ברואה חבריו טובע בנהר אינו מוחלט ודאי שיטבע אם לא יציל הוא וכי לא אפשר שינצל ממקום אחר, ואם להציל חבריו יש חיוב להכניס את עצמו בספק סכנה מכל שכן שיהיה רשות בידו להציל את גוף עצמו ע"י הכנסו את עצמו לספק סכנה", ומבואר מזה שהוא רק היתר אבל אינו חיוב.

אבל נראה שזה משום שבזמנו ממש התחיל המחקר בחיסונים ולא ידעו את הנזקים העתידיים ולכן כתב שלפי הראות עתה איכא היתר, אבל במחלות נגיפיות שמתו הרבה בעולם הוא ממש חיוב מדינא אם איכא בזה ידיעה על מליוני אנשים שנוסו וגם צריך איזה טווח ארוך שיתחסנו ויבחנו את ההשלכות לעתיד ובוזה איכא נאמנות הרופאים כמו בכל ענייני הרפואה עיי' בגמ' (נדה

כב:) ובכ"י (י"ד סי' קצא) והשבו"י (ח"א סי' סה) וכדהאריכו הפוסקים אפס קצוהו תראה וכולו לא תראה. ועיי' במנחת שלמה (ח"א סי' לז ד"ה ולענין). ובאמת בעומק נבכי הנפש הרבה פעמים מה שאנשים אלו לא חוששים הוא משום שסומכים על רובייהו שיתחסנו וממילא זה יהיה הגנה עליהם שתבלם המגיפה על ידי "חסינות עדר" ולמטוניה דידם משתמשים הם בסיכון של אחרים כדי להציל את עצמם וזה מעשה אשר לא יעשה דו"ק ותשכת.

אבל עתה אחר הביורור המקיף הנני מורה לכל שומעי לקחי ללכת ולהתחסן, ולאילו שהם בקבוצת סיכון או אוכלוסיה מגיל 50 ומעלה הוא ממש חובה מדינא, אחר שהחיסון נוסה כבר על מליוני בני אדם בעולם והוכחה בטיחותו ויעילותו אחר גיוס משאבי ענק ומתנדבים זמינים לשלבי הניסוי וגם הוא בנוי על בסיס טכנולוגיה שאמנם היא חדשה בשימוש בפועל, אך היא פותחה ונבדקה כבר שנים ארוכות ורק שלב היצור שלו הואץ במקביל לשלבי בדיקה ומחקר, בשונה מחיסונים אחרים שהיצור הוא אחר שלבי הבדיקה והמחקר, ולפי הידע הקיים לא נגרם כל נזק משמעותי בתוך שלשה חודשים ממתן החיסון שבו מתרכזים בדרך כלל תופעות הלואי בחיסונים אחרים שפותחו עד היום, ואע"ג שעדיין לא קיימות תוצאות בטיחות ארוכות טווח, מ"מ בזכות הבנת המנגנון המדעי הסיכויים לתופעות לוואי ארוכות טווח הוא נמוך ביותר וכל הטלת הספיקות והקונספירציות בעניין נובעות מחוסר הבנה או של מתנגדים כרוניים לחיסונים שהיו קיימים תמיד במהלך השנים.

ומצד מה שכתב החתם סופר בחידושיו (שבת פו:) דקשה לסמוך בשם הוראה על רופאי זמנינו אפי' ישראל בענין נדה וכדומה שכל מומחיותם עפ"י ספרי רפואות שנעשו ע"י נסיון שהיה להם ע"י גופי אומות העולם וכן כל חכמתם בניתוח הוא על פי ניסויים שניסו בגופן שלהן דחביל גופיהו ואין מזה ראייה לגופי בני ישראל עיי"ש וכעין זה כתב בחידושיו (ע"ז לא:).

אבל הא מפורש בדבריו שאין לדון מדבריהם ולהאמין להם להקל בשום איסור כי אם לענין חילול שבת ואכילה ביוה"כ דלא יהא אלא ספק פיקוח נפש נמי דוחה שבת, וכזה מבואר גם בחידושיו (ע"ז לא:), וא"כ גם לענין קבלת חיסונים שפיר דספק פיקוח נפש הוא, והא מפורש בתוס' (גיטין ע. ד"ה רב שימי) לחד תירוץ בהא דרב שימי בר אשי עבד ליה לההוא עובד כוכבים רפואה לצרעת ואיתסי אע"ג דאסור לרפאות גוי, שמא כדי להתחכם ברפואה שרי כדי שידע לרפאות ישראל ע"י כן, הרי דילפינן מרפואת הגוי לרפואת ישראל ולא אמרינן דשאני גוי דחביל גופיה, וגם צ"ע דמדברי התוס' (ע"ז לא: ד"ה דאכלי) מבואר דלא אמרינן חביל גופייהו אלא גבי ארס עיי"ש ובאמת החת"ס גופיה נשאר בזה בצ"ע ולא הכריע למעשה בסברא זו. יותר אין עיתותי בידי ואסתפק בזה לע"ע ועוד חזון למועד בעזה"י.

ידידו אוהבו

